

найважливіших. Складаючи казки, оповідання, створюючи словесний образ того, що людина бачить, висловлюючи словом рухи своєї душі, людина не просто вправляє у словесній творчості. Вона виявляє свій інтелектуальний світ, утверджує власну гідність... щоб залучити кожного до сумлінного навчання, до багатств духовної культури, треба думати, перш за все, про міцну духовно-психологічну основу учіння. Знання, освіченість, книга – все це має стати для людини духовною потребою на все життя. Перебування у школі має бути не завершенням, а лише початком всебічної освіти, інтелектуального й естетичного вдосконалення людини протягом усього її життя [4: 420-422].

Дуже важливо для вчителя пам'ятати про те, що «тільки читання відкриває перед людиною багатство інтелектуального життя. Від того, що читає людина у роки дитинства і ранньої юності, залежить становлення у ній мислителя-трудівника. Який би предмет не викладав учитель, він має пробуджувати потяг до книг, які просякнуті ідеями, що возвеличують, облагороджують людину.... Читання, спричинене потребою мислити, – головна умова розвитку розумових здібностей. У читанні, спричиненому потребою мислити, впізнавати, дивуватися величі і силі розуму, – сенс інтелектуального життя особистості... Найголовніше, що змалку у духовному світі людини має утвердитися стійке відчуття привабливості найбільшого задоволення – читання щасливих годин усамітнення з доброю, цікавою і корисною книгою. Ніякі інші розваги не можуть зрівнятися з величчю думки, з радістю життя у світі книжок [4: 536-537].

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Отже, можна зробити висновок про те, що проблема читання молодим поколінням добрих книжок, проблема змістовного дозвілля, виховання розуму й серця, громадянськості, духовності молоді особистості, які досліджував В.О. Сухомлинський, і сьогодні не втратили своєї значущості, а навпаки, навіть загострилися. Шукаючи відповіді на виклики часу, вчитель має звертатися до великої народної скарбниці педагогічної мудрості, частиною якої є педагогічний добуток В. О. Сухомлинського. Зміна реалій життя соціуму спричинює щоразу все нове і нове прочитування педагогічних творів педагога-майстра.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Баренбаум И. Е. Информационно-коммуникативные науки в свете эволюции средств информации и коммуникации / И. Е. Баренбаум / Исследования и материалы / Всесоюз. книжная палата. – М.: Книга. Сб. 61. – 1990. – С. 31-39.
2. Бондаревская Е. В. Концепция и стратегии воспитания студентов в культурно-образовательном пространстве педагогического института ЮФУ / Под ред. В. И. Мареева. – Ростов н/Д: ИПО ПИ ЮФУ, 2007. – С.7.
3. Програма розвитку виховання в системі освіти України на 2003-2012 роки // Національна програма виховання дітей і молоді в Україні: стан та перспективи: Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (15-17 травня 2003 р.) – Херсон: Видавництво ХДУ, 2003. – 228 с.
4. Сухомлинский В. А. Избранные произведения: В 5-ти т. – Т.5. / Василий Александрович Сухомлинский / Редкол.: Дзевирин А. Г. (пред.) и др. – К.: Рад. школа, 1979-1980. – 678 с.

УДК 371.13:504 (008)

Н.О. Микитенко

МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ВИКОРИСТАННЯ ЕКСПЕРИМЕНТУ У ФОРМУВАННІ ІНШОМОВНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ ПРИРОДНИЧОГО ПРОФІЛЮ

У статті проаналізовано та систематизовано методи загальнонаукового і природничо-наукового пізнання, якими повинні володіти бакалаври природничих спеціальностей. З'ясовано і обґрунтовано місце та роль експерименту як практичного

методу пізнання у формуванні професійної та іншомовної професійної компетентностей майбутніх фахівців природничих спеціальностей. Визначено методичні засади використання експерименту у процесі іншомовної професійної підготовки цих фахівців.

Methods of general scientific cognition and natural-scientific cognition that should be familiar to bachelors in sciences have been analyzed and classified in the article. The place and role of the experiment as the practical cognition method in the process of future professionals' in sciences professional competence and ESP competence formation have been elucidated and proved. Methodological basics of the experiment application in the process of these professionals' foreign language training have been determined.

Природничі науки є сьогодні основою наукової картини всесвіту, а відтак – тісно пов'язані з глобальними проблемами людства. Професійна підготовка фахівця природничого профілю, здатного успішно вирішувати професійні задачі, готового до виконання професійних функцій та ролей як в україномовному, так і іншомовному середовищі у світлі всіх глобальних подій та катастроф набуває особливого значення. Метою такої підготовки на сучасному етапі розвитку вітчизняної освіти є не лише формування у студентів:

- знання основних понять, методів, концепцій, механізмів розвитку природничих наук;
- системного підходу до оцінювання розвитку певних природничих дисциплін;
- аналітичного та критичного мислення;
- умінь дослідження та доведення певних наукових істин;
- умінь грамотно коментувати зміст наукових теорій та концепцій;
- уявлення про сучасні основні наукові проблеми, що потребують негайного вирішення;
- володіння іноземною мовою.

Кінцевою метою такої підготовки є сформованість та високий рівень володіння студентами професійною компетенцією та компетентністю, у тому числі – іншомовною. Професійна компетенція передбачає сукупність взаємопов'язаних професійних якостей особистості (знань, вмінь, навичок, способів діяльності), що висуваються стосовно певного кола предметів й процесів і є необхідними для якісної продуктивної діяльності по відношенню до цих предметів та процесів. У свою чергу, компетентність – володіння людиною відповідною професійною компетенцією, яка включає його особисте ставлення до цієї компетенції й предмета діяльності (адаптовано за А. В. Хуторським) [6]. Іншомовна професійна компетенція майбутнього фахівця природничого профілю – здатність застосовувати знання лексико-граматичних особливостей іноземної мови, різних типів іншомовних професійних дискурсів, вміння й навички сприймати, інтерпретувати, забезпечувати когерентність висловлювань у значущих комунікативних моделях, створювати дискурс у типових професійних ситуаціях. Іншомовна професійна компетентність – вільне володіння іншомовними професійними дискурсами, здатність управління ними й використання у змодельованій професійній комунікативній ситуації. Формування іншомовної професійної компетентності студентів природничих спеціальностей здійснюється на основі базових знань з іноземної мови, предметних знань та певного практичного досвіду, відбувається в межах ситуативного контексту, пов'язаного з академічними умовами навчання і спеціалізацією.

Мета статті – обґрунтувати роль та визначити методичні засади використання експерименту як практичного методу формування іншомовної професійної компетентності майбутніх фахівців природничих спеціальностей. Відповідно до мети було сформульовано завдання: 1) проаналізувати та систематизувати методи загальнонаукового і природничо-наукового пізнання, якими повинні володіти бакалаври природничих спеціальностей; 2) з'ясувати й обґрунтувати місце та роль теоретичних і практичних методів пізнання, зокрема – експерименту у професійній підготовці майбутніх фахівців природничих спеціальностей, формуванні у них професійної та іншомовної професійної компетентностей;

3) визначити методичні засади використання експерименту у процесі формування іншомовної професійної компетентності майбутніх фахівців природничих спеціальностей.

Проблеми професійної підготовки фахівців негуманітарного профілю висвітлено у працях І. Зязюна, Н. Ничкало, С. Гончаренка, Р. Гуревича, В. Сидоренка, А. Захлібного, А. Панайотова, М. Архангельської, А. Садохіна та ін. вітчизняних і зарубіжних науковців. Засади компетентнісного підходу до професійної підготовки фахівців обґрунтували О. Овчарук, О. Пометун, В. Болотов, Г. Терещук, В. Серіков, А. Хуторської, Н. Кісель, Я. Кузнєцов, І. Зімня та ін. Окремі аспекти іншомовної професійної компетенції та компетентності як педагогічних феноменів вивчали Н. Муравйова, З. Коннова, И. Мегалова, Н. Власенко, О. Бобиєнко, Н. Сура, В. Скалкін та ін.

До напрямів підготовки фахівців природничого профілю у вищих навчальних закладах згідно переліку напрямів та спеціальностей за відповідними освітньо-кваліфікаційними рівнями відносяться: фізика та прикладна фізика, хімія, біологія, географія, гідрометеорологія, геологія, екологія, геодезія, картографія та землевпорядкування (Постанова Кабінету Міністрів України від 24 травня 1997 р. № 507) [4].

У світлі компетентнісного підходу та у відповідності до вимог стандартів вищої освіти, бакалаври природничих спеціальностей повинні володіти методами як загальнонаукового, так і природничо-наукового пізнання. Методи природничих наук поділяються на методи теоретичного й емпіричного рівнів пізнання. Емпіричному рівню пізнання природничих наук відповідають такі методи, як спостереження, експеримент, вимірювання, оцінка достовірності отриманих результатів. Усі ці методи використовуються як засіб навчання студентів професійної діяльності і формування у них певних умінь [1: 27-28].

Існує розмаїття вмінь, які повинні бути сформовані у процесі вивчення природничо-математичних дисциплін. Вони поділяються на: 1) практичні та інтелектуальні, частково-предметні, загальнопредметні, міжпредметні; 2) ті, що входять до складу діяльності планування, виконання, контролю; 3) вміння визначати мету діяльності, визначати засоби, співвідносити результат з метою і т. д. [1: 45]. М. В. Архангельська пропонує класифікацію вмінь відповідно до способів діяльності студентів. Згідно з її класифікацією вміння поділяються на три групи: 1) навчальні вміння, формування яких є необхідним для успішного засвоєння змісту освіти; 2) предметні вміння, характерні для певної галузі науки; 3) вміння загального пізнання, які передбачають оволодіння студентами методами пізнання дійсності, у т. ч. й наукового пізнання. Навчальні вміння, в свою чергу, поділяються на навчально-предметні та загальнонавчальні (навчально-організаційні, навчально-комунікативні, навчально-інформаційні). Природничонаукові вміння поділяються на експериментальні і теоретичні. Вміння загального пізнання конкретизуються відповідно до рівнів пізнання і визначаються як емпіричні та теоретичні [1: 45-46].

До теоретичних методів досліджень природничих наук, які відповідають теоретичному рівню пізнання, відносяться: моделювання, ідеалізація, індукція, дедукція, аналіз, синтез і т. д. Ми поділяємо думку М. В. Архангельської, що такий поділ є досить умовним, оскільки як і на емпіричному рівні, при отриманні нового знання можна застосовувати аналіз, синтез, індуктивний висновок і т. д. На основі цих методів у студентів формуються вміння порівнювати, аналізувати, класифікувати, узагальнювати та ін., у них формується логічне мислення, відповідне певним інтелектуальним умінням [1: 28]. У той же час, дослідження науковців свідчать, що загалом у студентів природничих спеціальностей практично не сформовані вміння моделювати та рефлексувати отримані знання [1: 28-31].

Експерименту відводиться особливе місце серед методів емпіричного рівня пізнання, оскільки його проведення передбачає володіння певними знаннями, уміннями та навичками, професійне реагування, емоційно-ціннісне ставлення студента до предмета діяльності.

Експеримент – цілеспрямований і строго контрольований вплив дослідника на об'єкт дослідження, зв'язки та відношення цього об'єкта. Експеримент дозволяє побачити об'єкт чи процес у чистому вигляді, а також дає дослідникові можливість втручатися у природній хід

процесів, змінювати об'єкт дослідження, переміщувати його в штучні умови [5: 22]. Експериментатор визначає важливі та неважливі фактори впливу на об'єкт дослідження, контролює важливі для експерименту фактори і величини. Така аналітична діяльність сприяє більш глибокому розумінню суті досліджуваних явищ і процесів.

Компонентом професійної компетентності майбутніх фахівців природничих спеціальностей повинні бути сформовані знання методологічного характеру про експеримент. Ми погоджуємось із думкою М. В. Архангельської про те, що основними елементами таких знань є:

- експерименти як джерело наукового знання і, водночас, метод наукового пізнання;
- за допомогою експериментів робиться спроба перевірки істинності теоретичних положень, висновків;
- експеримент, як і спостереження, включає суб'єкт пізнання, об'єкт пізнання та засоби пізнання;
- експеримент відрізняється від спостереження тим, що дослідник створює умови проведення експерименту і спостереження за ним;
- результати експерименту та їх точність залежать від експериментатора і засобів, за допомогою яких проводиться експеримент;
- послідовність етапів організації експерименту, так як і спостереження, є наступною: мета → об'єкт → засоби → оцінка результату;
- вимірювання і оцінка різноманітних величин – методи дослідження для природничих наук [1: 77-78].

У залежності від характеру об'єкта, що досліджується, існують фізичні, біологічні, хімічні та ін. експерименти. Відповідно до мети експерименти поділяються на перевірочні та пошукові. У залежності від характеру та різноманітності засобів, умов експерименту, способів застосування цих засобів розрізняють прямі, модельні, польові, лабораторні експерименти. Базуючись на відмінностях результатів експериментів, розрізняють якісні та кількісні експерименти [1: 73-74].

Доцільно включати до змісту професійної підготовки майбутніх природничиків знання про моделювання. Важливо, щоб студенти засвоїли, що зміст моделювання полягає у отриманні інформації про характеристики реального предмета, явища [1: 90-91], що ж стосується формування іншомовної компетентності студентів – ситуації.

Втілення положень принципів інтеграції теорії з практикою, реалізації міжпредметних зв'язків, а також співвіднесеності змісту робочих навчальних програм дисциплін підготовки бакалаврів і магістрів природничих спеціальностей передбачає проведення на заняттях із курсу навчальної дисципліни «Іноземна мова професійного спілкування» іноземною мовою перевірочних прямих (найпростіших, якщо дозволяють підручні засоби), а також модельних експериментів. У процесі проведення практичних занять з курсу «Іноземна мова професійного спілкування» застосовуватиметься, здебільшого, такий вид моделювання як мисленнєвий експеримент у формі симуляційних чи ділових ігр. При цьому, як наголошує М. В. Архангельська, жодна модель не може виразити усіх співвіднесень дійсної ситуації, яка моделюється, вона характеризує дійсність наближено [1: 91]. Крім того, студенти повинні усвідомлювати, що будь-який процес чи ситуація можуть бути описані різними моделями з різним ступенем адекватності цьому процесу чи ситуації [1: 92].

Крім того, на заняттях доцільно застосовувати метод індивідуальних та групових проєктів, що передбачатиме самостійну роботу над пошуковим експериментом і презентацію-демонстрацію ходу експерименту та його результатів під час аудиторного заняття. Студентам-слухачам для того, щоб перетворити їх з пасивних у активних слухачів, пропонується заповнити т. зв. форму оцінювання презентації/проєкту (приклад форми оцінювання презентації результатів індивідуального експерименту представляє табл. 1), а також взяти участь в усному обговоренні проєкту іноземною мовою, яке варто проводити після кожної, або після кожних кількох презентацій.

Зразок форми оцінювання презентації результатів індивідуального експерименту

ім'я, прізвище доповідача	суть експерименту	допущені помилки	коментарі	оцінка

У процесі презентації студентами усного матеріалу не варто їх перебивати, відразу виправляючи допущені помилки. Слід занотувати ці помилки і представити студентам у письмовій формі, або привернути до них увагу студентів після завершення виконання ними певного виду діяльності. Не варто також повторювати допущені помилки в письмовій, чи особливо, усній формі, а представляти відразу правильний варіант, обґрунтовуючи його правильність (оскільки існує підтверджена думка науковців-методистів про те, що студенти запам'ятовують помилковий варіант швидше, ніж правильний).

У вищій школі студент вчиться регенерувати знання, отримувати інформацію з різних джерел, у т. ч. іншомовних, черпати нові знання з практики. Наукові розвідки Н. О. Муравйової ще на початку 90-х рр. довели, що здатності регенерувати отримані знання, черпати їх з практики під час навчання у ВНЗ, студенти набувають у процесі їх залучення до т. зв. "технології" своєї подальшої діяльності. В основі цієї технології, на думку Н. О. Муравйової, лежать два взаємопов'язаних і взаємообумовлюючих фактори – самостійність і творче ставлення до визначеного завдання. Під творчою активністю студента науковець розглядає навички самостійного пошуку нового, невідомого знання чи методу, його логічного осмислення і вміння застосовувати це знання для вирішення практичних пізнавальних задач. Студент повинен працювати під керівництвом викладача і, в даному випадку, самостійність означає вміння налаштуватися на критичне осмислення матеріалу, постановку питань, дискусію з викладачем, активну роботу з літературою. Саме самостійність, підкреслює Н. О. Муравйова, перетворює процес пізнання і набуття спеціальності у творчий процес, підштовхує студентів до використання нестандартних, оригінальних методів вирішення завдань, часто ці методи є досить продуктивними [3]. Н. О. Муравйова наполягає на думці, що саме цілеспрямовано організована навчально-дослідницька чи науково-дослідницька робота студентів немовних спеціальностей є основним фактором розвитку їх творчої активності у процесі професійно орієнтованого вивчення іноземної мови [3].

Ми цілковито підтримуємо думку Н. О. Муравйової і акцентуємо на тому, що здійснення учбово-дослідницької та науково-дослідницької діяльності є особливо актуальним для процесу формування іншомовної професійної компетентності студентів природничих спеціальностей. Про це свідчать результати проведених у групах студентів 2-их курсів географічного та геологічного факультетів Львівського національного університету імені Івана Франка констатувального та формувального експериментів (2006/2007 – 2008/2009 н.р.). Так, згідно результатів тестувань студентів на початку навчального року (загальна кількість тестованих студентів – 182), лише 19 % володіють іншомовною професійною компетентністю на рівні досвідченого користувача¹ (8 % – С2, 11 % – С1), 37 % – на рівні незалежного користувача (17 % – В2, 20 % – В1), 44 % – на рівні елементарного користувача (31 % – А2, 13 % – А1). Було визначено контрольні та експериментальні групи студентів. Контрольні групи налічували 67 студентів, експериментальні групи – 115 студентів. У контрольних групах викладання іноземної мови відбувалось у формі практичних занять згідно вимог навчальної програми з іноземної мови для студентів географічного та геологічного факультетів і мало на меті засвоєння студентами певного граматичного та лексичного матеріалу, формування у них вмінь комунікації на професійну

¹ Запропоновано шкалування рівнів володіння мовою згідно Загальноєвропейських рекомендацій з мовної освіти [2: 23].

тематику. Після проведення протягом двох навчальних семестрів формувального етапу експерименту в експериментальних групах, основне завдання якого полягало у стимулюванні наукового пошуку студентів, залученні їх до проведення якомога більшої кількості експериментів, презентацій ходу проведення, результатів цих експериментів, оцінюванні своєї діяльності та діяльності одногрупників у т.ч. й симуляційних експериментів у формі симуляційних, рольових та ділових ігор, в межах кожної лексичної теми, визначеної навчальною програмою, результати тестувань на визначення рівня володіння студентами іншомовною професійною компетентністю в експериментальних групах зазнали значних змін. Таблиця 2 представляє результати тестувань з визначення рівнів володіння іншомовною професійною компетентністю студентів контрольних та експериментальних груп після проведення формувального етапу експерименту наприкінці навчального року, які у відсотковому співвідношенні розподілилися таким чином:

Таблиця 2.

Володіння студентами контрольних та експериментальних груп іншомовною професійною компетентністю

рівні володіння іншомовною професійною компетентністю		контрольні групи	експериментальні групи
досвідчений користувач	C2	8 %	14 %
	C1	11 %	19 %
незалежний користувач	B2	19 %	23 %
	B1	23 %	29 %
елементарний користувач	A2	29 %	14 %
	A1	10 %	1 %

Здійснивши аналіз ролі експерименту у формуванні іншомовної професійної компетентності майбутніх фахівців природничих спеціальностей, можемо зробити такі висновки:

1. Згідно вимог освітньо-професійних програм та освітньо-кваліфікаційних характеристик галузевих стандартів підготовки майбутніх фахівців природничих спеціальностей, а також засад компетентнісного підходу до професійної підготовки фахівців, бакалаври природничих спеціальностей повинні володіти методами загальнонаукового і природничо-наукового пізнання, які в свою чергу поділяються на методи теоретичного (моделювання, ідеалізація, індукція, дедукція, аналіз, синтез) й емпіричного (спостереження, експеримент, вимірювання, оцінка достовірності отриманих результатів) рівнів пізнання. Усі ці методи використовуються як засіб розвитку у студентів логічного мислення, навчання студентів природничих спеціальностей професійної діяльності і формування у них комплексу практичних, інтелектуальних, частково-предметних, загальнопредметних, міжпредметних умінь та навичок, умінь визначати мету і засоби діяльності, співвідносити результат з метою, порівнювати, аналізувати, класифікувати, узагальнювати.

2. Необхідно акцентувати на інтелектуальному розвитку студентів та зниженні уваги до їхньої репродуктивної діяльності за рахунок виконання різноманітних групових та індивідуальних експериментів, підготовки презентацій проведених експериментів та наукових відкриттів.

3. Сформовані знання про теоретичні й емпіричні методи пізнання повинні бути компонентом професійної компетентності майбутніх фахівців природничих спеціальностей. Залучення студентів до експериментальної діяльності у процесі вивчення дисциплін фундаментального та фахово орієнтованого циклів сприятиме регенерації отриманих та формуванню у них нових знань. Основою самостійної експериментальної діяльності

студентів є формування у них творчого ставлення до визначеного завдання, навичок самостійного пошуку невідомого знання, його логічного осмислення і вміння застосовувати це знання для вирішення практичних пізнавальних задач.

4. Важливим елементом формування іншомовної професійної компетентності майбутніх фахівців природничого профілю, що відповідає сьогоdnішнім умовам та вимогам до професійної підготовки фахівців, є проведення та опис проведеного експерименту іноземною мовою на основі засвоєного студентами лексичного та граматичного матеріалу, а також матеріалу навчальних курсів дисциплін фундаментального та фахово орієнтованого циклів.

5. У процесі проведення практичних занять з курсу «Іноземна мова професійного спілкування» застосовуватиметься, здебільшого, такий вид моделювання як мисленнєвий експеримент у формі симуляційних чи ділових ігр. При цьому необхідно пам'ятати, що жодна модель не може вичерпно відтворити дійсної ситуації і характеризує дійсність лише наближено. Студенти повинні усвідомлювати, що будь-який процес чи ситуація можуть бути описані різними моделями з різним ступенем адекватності цьому процесу чи ситуації.

6. Доцільно на заняттях з іноземної мови професійного спрямування застосовувати метод індивідуальних та групових проєктів, що передбачатиме самостійну роботу над пошуковим експериментом і презентацію-демонстрацію ходу експерименту та його результатів під час аудиторного заняття.

7. Створити навчальне середовище для формування іншомовної професійної компетентності у майбутніх фахівців природничого профілю методом проведення та презентації експерименту допоможе запровадження у зміст навчальної дисципліни «Іноземна мова професійного спрямування» змістового модуля «Основи наукових знань». Зміст цього модуля повинен включати оволодіння студентами іноземною мовою поняттями «наука», «технологія», «наукове твердження: гіпотеза, теорія, закон», методами проведення вимірювань, оцінку та опис отриманих даних.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Архангельская М. В. Методологический компонент в содержании естественно-математического образования в технических вузах: Дис. ... канд. пед. наук: 13.00.08. / М.: Московский государственный университет технологий и управления, 2006. – 137 с.
2. Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання / Наук. ред. укр. вид. С. Ніколаєва. – К.: Ленвіт, 2003. – 273 с.
3. Муравйова Н. О. Роль самостоятельности и творческой активности студентов в профессионально направленном обучении иностранному языку в техническом вузе // Профессиональная направленность обучения иностранному языку и ее роль в подготовке инженерных кадров: Сборник научных трудов / Под. ред. В. Д. Мусаевой. – Ташкент: Ташкентский политехнический институт, 1990. – 110 с. – С. 13-16.
4. Постанова Кабінету Міністрів України від 24 травня 1997 р. № 507 // Освіта в Україні: Нормативна база. – 2-е вид. – К.: КНТ, 2006. – С. 289-324.
5. Садохин А. П. Концепции современного естествознания: Курс лекций. – М.: Омега-Л, 2006. – 240 с. – (Библиотека высшей школы).
6. Хуторской А. В. Ключевые компетенции и образовательные стандарты // Интернет-журнал «Эйдос». – 2002. – 23 апреля. – [Электронный ресурс]. – Режим доступа: 03.12.2004: < <http://www.eidos.ru/journal/2002/0423.htm> >. – В надзаг: Центр дистанционного образования «Эйдос». – Язык рус.